

Δ. ΜΑΤΣΑΣ

ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ 1987:
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΘΝΟΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Στη Σαμοθράκη φέτος συνεχίστηκε για πέμπτη χρονιά η ανασκαφή στον προϊστορικό οικισμό *Μικρό Βουνί*, για τρίτη χρονιά η αρχαιολογική επισκόπηση του νοτιοδυτικού τμήματος του νησιού και για τρίτη επίσης περίοδο η καταγραφή των ερειπίων των παραδοσιακών νερομύλων και ελαιοτριβείων.

Στο Μικρό Βουνί η ανασκαφική έρευνα επικεντρώθηκε στη διερεύνηση των στρωμάτων των αρχικών φάσεων της πρώιμης χαλκοκρατίας και της μακρόχρονης μετάβασης στην τελευταία κατά τη διάρκεια της τελικής νεολιθικής σ' ένα τετράγωνο έκτασης 16 μ². Επίσης, συνεχίστηκε η ανασκαφή σε τετράγωνο πλευράς 9 μ. με στόχο την πληρέστερη τεκμηρίωση της τελευταίας φάσης κατοίκησης στη διάρκεια της όψιμης χαλκοκρατίας, γύρω στο 1250 π.Χ. (Εικ. 1-4).

Η στρωματογραφική τομή έχει δώσει μέχρι τώρα σε επίχωση πάχους 7 μ., μια σημαντική ακολουθία η οποία περιλαμβάνει εννέα οικοδομικούς ορίζοντες συνεχείς, σύμφωνα με τα μέχρι τώρα δεδομένα της έρευνας κατοίκησης και μια σειρά από απόλυτες χρονολογίες. Ο συνδυασμός αυτός της στρωματογραφικής έρευνας και της απόλυτης χρονολόγησης μας επιτρέπει να προσεγγίσουμε το χρονολογικό πρόβλημα του Β. Αιγαίου στη διάρκεια της εποχής του χαλκού και της τελικής νεολιθικής. Παράλληλα, μας δίνει την ευκαιρία να μελετήσουμε τις σχέσεις της Σαμοθράκης τόσο με τον Αιγαϊακό περίγυρο, όσο και με τις γειτονικές ηπειρωτικές περιοχές.

Με την κάλυψη περιοχής έκτασης 7 χλμ.² στο δυτικό τμήμα του νησιού ολοκληρώθηκε η αρχαιολογική επισκόπηση της καλλιεργημένης με δημητριακά ζώνης, συνολικής έκτασης 17 χλμ.². Μια δουλειά με πρωταρχικό σκοπό τον εντοπισμό, την καταγραφή και προστασία των αρχαιολογικών χώρων πήρε συστηματικό χαρακτήρα και αποτελεί μια διαχρονική τοπική μελέτη της ανθρώπινης δραστηριότητας σε μια σαφώς καθορισμένη γεωγραφική ενότητα. Πλάι στα μεγάλα πρεπα κτίρια του Ιερού των Μεγάλων Θεών, προσπαθούμε να προσεγγίσουμε την κοινωνία του νησιού και να μελετήσουμε τις διαδικασίες της πολιτιστικής αλλαγής.

Παράλληλα συνεχίστηκε η έρευνα στην ορεινή περιοχή του ΝΔ τμήματος του νησιού που περιλαμβάνεται ανάμεσα στις ισουψείς των 200 και 500 μέτρων του τοπογραφικού χάρτη. Μετά την ακρόπολη του Βριχού δυτικά της σημερινής Χώρας που χρονολογείται στην πρώιμη εποχή του σιδήρου, εντοπίστηκαν και άλλες θέσεις οι οποίες τοποθετούνται χρονολογικά από την εποχή αυτή μέχρι τον 4ο π.Χ. αιώνα.

Με βάση τα δεδομένα αυτά, μπορούμε να προσδιορίσουμε το σχήμα του

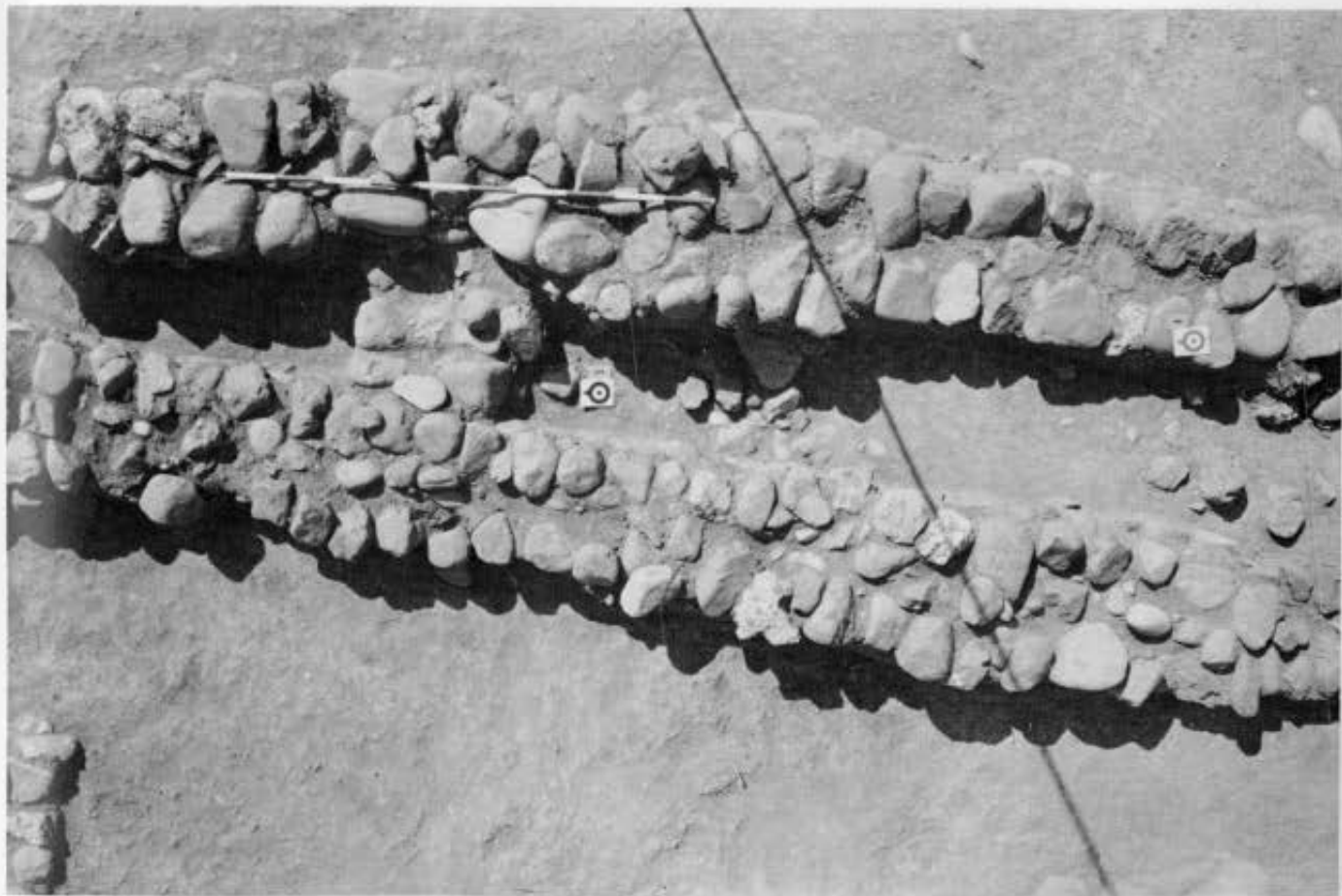
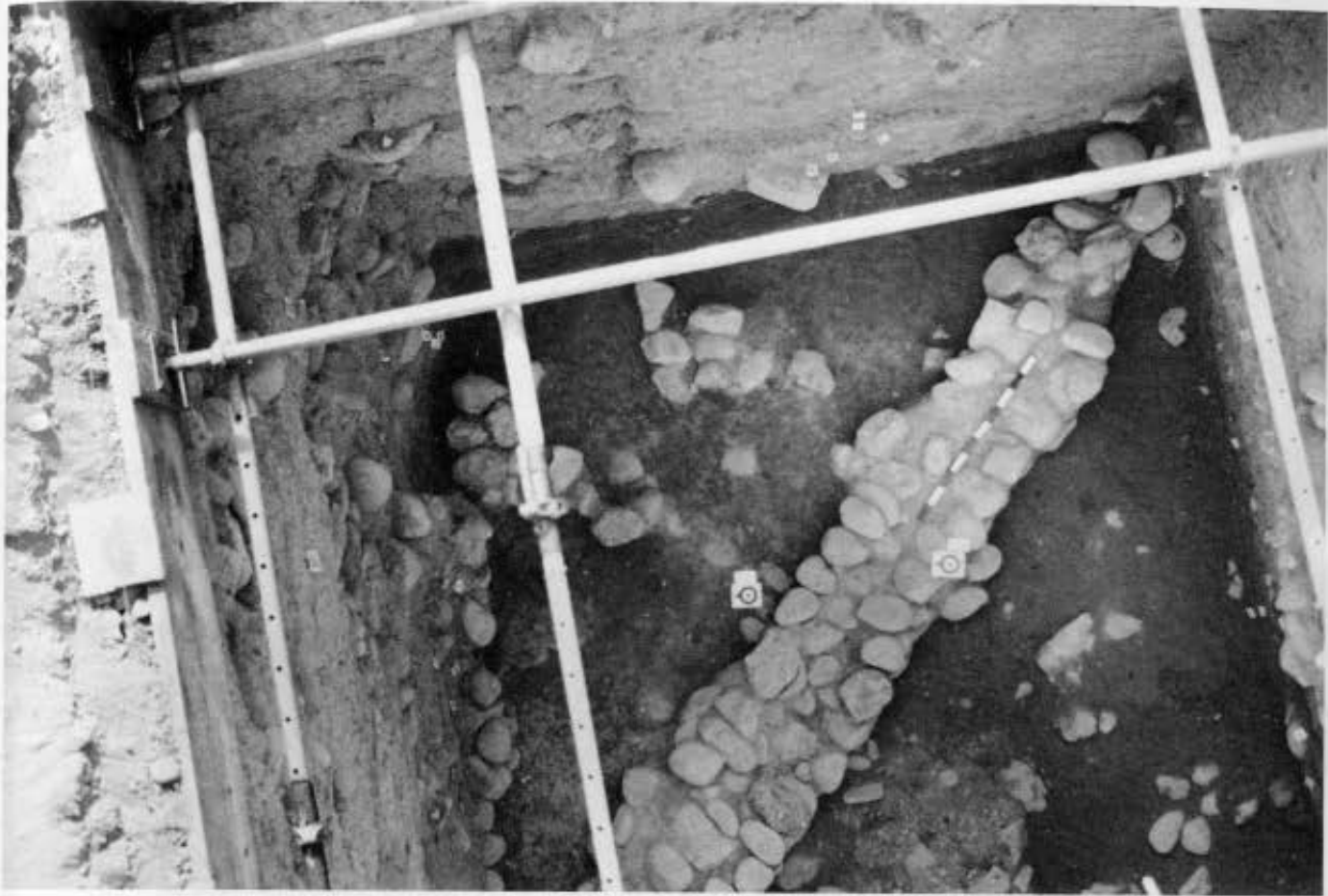
οικιστικού προτύπου στη Σαμοθράκη που εναλλάσσεται από συγκεντρωμένο και με χαμηλή πυκνότητα διασποράς στο χώρο (χαλκοκρατία, εποχή σιδήρου, αρχαϊκά, κλασικά χρόνια), σε αραιές συγκεντρώσεις αλλά σε μεγαλύτερη πυκνότητα (ελληνιστική, ρωμαϊκή εποχή).

Ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του νησιού είναι η αφθονία των υδάτινων πόρων που κατεβαίνουν σε μόνιμα και εποχικά ρέματα από τον κεντρικό ορεινό όγκο. Η αρχαιολογική καταγραφή έχει εντοπίσει κατασκευές-υδραύλακες για την εκμετάλλευση αυτού του φυσικού πλούτου για άρδευση και ύδρευση τουλάχιστο από τα ύστερα ρωμαϊκά χρόνια. Μια σειρά από προβιομηχανικά και πρωτοβιομηχανικά κτίρια —νερόμυλοι και ελαιοτριβεία— που φιλοξένησαν τις αντίστοιχες παραγωγικές διαδικασίες μέχρι τη δεκαετία του '60, χρησιμοποίησαν την ενέργεια του νερού αν όχι σ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους, τουλάχιστο στο μεγαλύτερο μέρος της (Εικ. 5).

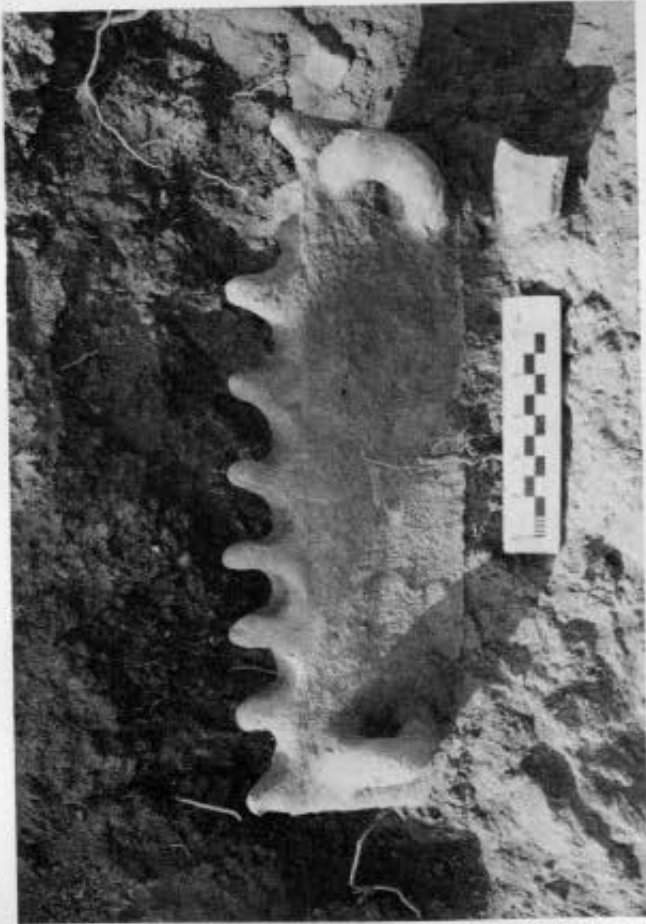
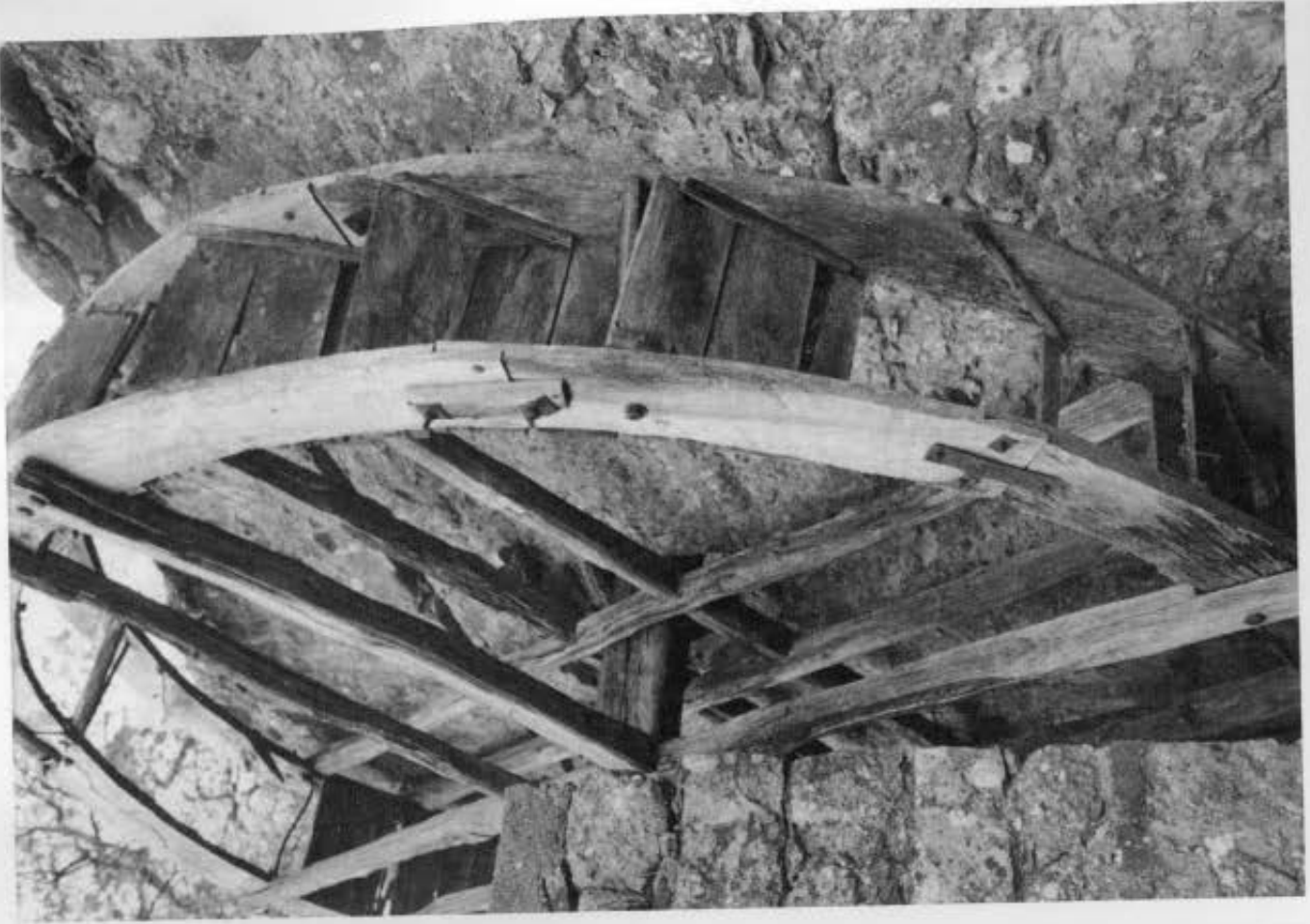
Η καταγραφή αυτών των ερειπίων αποτελεί τμήμα της αρχαιολογικής επισκόπησης του νησιού και μας δίνει την ευκαιρία να μελετήσουμε τη συγκεκριμένη τεχνολογία, αλλά και χρησιμοποιώντας την αναλογία να προσπαθήσουμε να βγάλουμε ορισμένα διαχρονικά συμπεράσματα για μορφές εμπορίου και ανταλλαγής και για τον τρόπο με τον οποίο μια καινούργια τεχνολογία διαμορφώνει προϋποθέσεις κοινωνικής αλλαγής.

Κομοτηνή,
Εφορεία Κλασικών Αρχαιοτήτων

Δημήτρης Μάτσας



1. Μικρό Βουνί. Τελευταία φάση κατοίκησης, όψιμη χαλκοκρατία, όψη χαλκοκρατία. 2. Οικοδομική φάση Πρώιμης Εποχής του Χαλκού.



3. Μεγάλη Βουλή: κρατητής, όψιμη γαλακκορατία. 4. Ανθρωπόμορφο αγγείο, τελική νεολιθική. 5. Ροδόνα ελαιοτριβείου.